ନାଗରିକ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ୍ , ୧୯୫୫

ଏହାର ପ୍ରାକ୍-କଥନରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାକୁ ନେଇ ପ୍ରଚାର ବା ଆଚରଣ ତଥା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା କାରଣରୁ କାହାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ପାଇଁ ଏହି ଆଇନ୍ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଟେ । ସାରା ଭାରତବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଏହି ଆଇନ୍‌ରେ ମୋଟ ୧୬ଟି ଧାରା ଓ ଗୋଟିଏ ଅନୁସୂଚୀ ରହିଛି । ଏଥିରେ ନାଗରିକ ଅଧିକାର (ସିଭିଲ୍ ରାଇଟ୍‌ସ୍)ର ସଂଜ୍ଞାୟନ କରାଯାଇ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ତାହା ହେଉଛି ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା ୧୭ରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାର ଉଚ୍ଛେଦ ଫଳରେ ଜଣେ ନାଗରିକ ଯେଉଁସବୁ ଅଧିକାରର ହକ୍‌ଦାର ହୋଇଥାଏ । ଧାରା-୨ ଅଧୀନରେ ବିଶେଷ ଶବ୍ଦାବଳୀର ସଂଜ୍ଞାୟନ କରାଯାଇଛି । 'ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି'ର ସଂଜ୍ଞାୟନ କରି କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା ୩୬୬ର ଉପଧାରା (୨୪)ରେ ଏହି ଶବ୍ଦର ଯେଉଁ ସଂଜ୍ଞା ଦିଆଯାଇଛି, ତାହହିଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ । ଧାରା ୩୬୬ (୨୪)ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଧାରା ୩୪୧ରେ ସୂଚୀତ ହୋଇଥିବା ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତିର ସଂଜ୍ଞା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ରହିବ । ଧାରା ୩୪୧ ଅନୁଯାୟୀ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସଂପୃକ୍ତ ରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି ସେହି ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତିମାନଙ୍କର ଏକ ତାଲିକା ବିଜ୍ଞପ୍ତି କରବେ ଏବଂ ଏହି ତାଲିକାରେ ଅଦଳବଦଳ କରିବାର ଅଧିକାର ସଂସଦର ରହିଛି । 'ସ୍ଥାନ'ର ସଂଜ୍ଞାୟନ କରାଯାଇ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଏହା ଏକ ଘର, ହତା, ଓ ଏପରିକି ଶିବିର, ଗାଡି ବା ଜାହାଜ ହୋଇପାରେ । 'ହୋଟେଲ୍' ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରହିବ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଭୋଜନାଳୟ ବା ବିଶ୍ରାମସ୍ଥଳ । 'ସର୍ବସାଧାରଣ ମନୋରଞ୍ଜନ ସ୍ଥଳ' କହିଲେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଇଁ ସର୍ବସାଧାରଣ ଯାତାୟତ କରିଥାନ୍ତି, ଯଥା ପ୍ରଦର୍ଶନୀ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିବେଷଣ, କ୍ରୀଡା ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । 'ସର୍ବସାଧାରଣ ଉପାସନା ସ୍ଥଳ' କହିଲେ କୌଣସି ଧର୍ମୀୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ଉପଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ପୂଜା ବା ପ୍ରାର୍ଥନା ସ୍ଥାନ ଏବଂ ଏହି ଶବ୍ଦର ପରିସର ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରହିବ ଜଣେ ଘରୋଇ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣାଧୀନ ଏକ ଉପାସନାସ୍ଥଳ, ଯାହାକି ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହୋଇଥାଏ । 'ଦୋକାନ' କହିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ଖୁଚୁରା ବା ପାଇକାରୀ କ୍ରୟ-ବିକ୍ରୟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏହି ଶବ୍ଦର ପରିସର ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରହିବ ଏକ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ବିକ୍ରେତାର କାରବାର, ଲଣ୍ଡ୍ରୀ ବା ବାଳକଟା ସେଲୁନ୍ । ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଧାରା-୩ ଅଧୀନରେ 'ହିନ୍ଦୁ' ଶବ୍ଦର ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ବୌଦ୍ଧ, ଶିଖ୍, ଜୈନ ବା ଯେ କୌଣସି ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ଯଥା ବୈଷ୍ଣବ, ଲିଙ୍ଗାୟତ, ଆଦିବାସୀ, ବ୍ରାହ୍ମ, ପ୍ରାର୍ଥନା ବା ଆର୍ଯ୍ୟ ସମାଜ ଅଥବା ସ୍ୱାମୀନାରାୟଣ ସଂପ୍ରଦାୟଙ୍କୁ ହିନ୍ଦୁ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ ।

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାକୁ ଆଳ କରି କୌଣସି ସର୍ବସାଧାରଣ ଉପାସନା ସ୍ଥଳକୁ ପ୍ରବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବାଧା ପ୍ରଦାନ କଲେ ଧାରା ୩ ଅଧୀନରେ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରୁ ବଞ୍ଚିତ କଲେ ଧାରା ୪ ଅଧୀନରେ ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଏହି ଦଣ୍ଡବିଧାନ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକମାସରୁ ସର୍ବାଧିକ ଛ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ସହିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ୧ଶହ ଟଙ୍କାରୁ ସର୍ବାଧିକ ୫ଶହ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ ହୋଇପାରେ । ସେହିପରୁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାକୁ ଆଳ କରି ଧାରା ୫ ଅଧୀନରେ ହସ୍ପିଟାଲ୍‌ରେ ଭର୍ତ୍ତିହେବାରେ ବାଧାଦେବା, ବା ଧାରା ୬ ଅଧୀନରେ ଜିନିଷ ବିକ୍ରୀ ବା ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ମନା କରିବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉପରୋକ୍ତ ମତେ ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଧାରା ୭(୧) ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତିର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଜାତିଆଣ ଆଳ ଦେଖାଇ କୌଣସି ସାମ୍ବିଧାନିକ ଅଧିକାର ଉପଭୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ କରନ୍ତି, ବା ତାଙ୍କୁ ବଳାତ୍କାର, ଆଘାତ, ବିରକ୍ତ, ଅପମାନିତ ବା ବୟକଟ୍ କରନ୍ତି ବା ଅନ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଜାତିଆଣ ବାଛବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଭାଷା ବା ଇଙ୍ଗିତ ମାଧ୍ୟମରେ ଉସ୍‌କାନି ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉପରୋକ୍ତ ମତେ ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଧାରା ୭(୧-ଏ) ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଶରୀର ବା ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅନ୍ୟୂନ ୨ବର୍ଷ ଜେଲ୍ ସହ ଜୋରିମାନାରେ ଦଣ୍ଡିତ ହେବେ । ଧାରା ୭(୨) ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଇନତଃ ଯେଉଁ ଅଧିକାର ବା ସୁବିଧା ପାଇବା ପାଇଁ ହକ୍‌ଦାର, ସେଥିରୁ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରନ୍ତି ଅଥବା ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାକୁ ଆଳ କରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବାଛନ୍ଦ-କାର୍ଯ୍ୟରେ ଭାଗ ନେଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକମାସରୁ

ସର୍ବାଧିକ ଛ ମାସ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ସହିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ୧ଶହ ଟଙ୍କାରୁ ସର୍ବାଧିକ ୫ଶହ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ ହୋଇପାରେ । ଧାରା ୭-ଏ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାର ଆଳ ଦେଖାଇ ଆଉ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମେହନ୍ତରି ବା ଶବ ବୋହିବା ବା ପ୍ରାଣୀ ହତ୍ୟା ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ତିନିମାସ ରୁ ସର୍ବାଧିକ ଛ ମାସର ଜେଲଦଣ୍ଡ ସହ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକଶହ ଟଙ୍କାରୁ ସର୍ବାଧିକ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ ହୋଇପାରିବ । ଧାରା-୮ ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ଲାଇସେନ୍ସପ୍ରାପ୍ତ ଡିଲର୍ ଯଦି ବିକ୍ରୀବଟା କଲାବେଳେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା କାରଣରୁ ବାଛବିଚାର କରିବାର ଅପରାଧରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବା ସହିତ ତାଙ୍କର ଲାଇସେନ୍ସ ରଦ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ଧାରା-୯ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ସଂସ୍ଥାର ପରିଚାଳକ ଯଦି ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କ ସଂସ୍ଥାକୁ ମିଳୁଥିବା ସରକାରୀ ଅନୁଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ ହୋଇଯିବ । ଧାରା-୧୦ ଅନୁଯାୟୀ ସଂପୃକ୍ତ ଅପରାଧ ଘଟାଇବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏହି ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡବିଦାନ କରାଯିବ ଏବଂ ଯଦି ଜଣେ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଏହି ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧକୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ ଏବଂ ସେ ସେଥିରେ ଅବହେଳା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅପରାଧର ସହାୟକ ଭାବେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯିବ । ଧାରା-୧୦ଏ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି କୌଣସି ଏକ ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିବାସୀ ଏକଜୁଟ୍ ହୋଇ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ କୌଣସି ଅପରାଧ ଘଟାଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଇ ସେହିସମସ୍ତ ଲୋକାମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ କରିପାରନ୍ତି । ଧାରା-୧୧ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକାଧିକ ଥର ଅପରାଧ ଘଟାନ୍ତି ତେବେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଅପରାଧ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଛ ମାସରୁ ସର୍ବାଧିକ ଏକବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜେଲ୍ ସହିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ଦୁଇଶହରୁ ସର୍ବାଧିକ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ ହେବ , ତଥା ତୃତୀୟ ଥର ଅପରାଧ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକବର୍ଷରୁ ସର୍ବାଧିକ ଦୁଇବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜେଲ୍ ସହିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ପାଞ୍ଚଶହରୁ ସର୍ବାଧିକ ୧ହଜାର ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ ହେବ ।

ଧାରା-୧୨ ଅନୁଯାୟୀ, ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ଏକ ଅପରାଧ ଘଟିଛି ବୋଲି ଯଦି ଅଭିଯୋଗ ଉଠିଥାଏ, ତେବେ ସଂପୃକ୍ତ ଅଦାଲତ ପ୍ରଥମେ ଅଭିଯୋଗଟି ସତ୍ୟ ବୋଲି ଧରିନେଇ ବିଚାର ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ଧାରା-୧୩ ଅନୁଯାୟୀ କୋଣସି ଦେଓ୍ୱାନି ଅଦାଲତ ଏହି ଆଇନ୍‌ର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରୁଥିବା କୌଣସି କେଶ୍, ଅଭିଯୋଗ ବା ରାୟକୁ ପ୍ରଶୟ ଦେବେ ନାହିଁ । ଧାରା-୧୪ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି କୌଣସି ପଂଜିକୃତ କମ୍ପାନୀ ବା ସଂଗଠନ ଅଥବା ଏହାର କୌଣସି କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଅପରାଧ ଘଟାଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଦଣ୍ଡିତ ହେବେ । ଧାରା-୧୫ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ଘଟିତ ପ୍ରତି ଅପରାଧକୁ ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରାଯିବ ଏବଂ ଯେଉଁ ଅପରାଧ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ତିନିମାସ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ରହଛି, ତାକୁ ଛାଡି ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅପରାଧ ସଂପୃକ୍ତ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ବିଚାରବିଭାଗୀୟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ବା ମେଟ୍ରୋପଲିଟାନ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ହେବ । ଧାରା ୧୫-ଏ ଅନୁଯାୟୀ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାର ଉଚ୍ଛେଦ ଫଳରେ ଯେଉଁସବୁ ନାଗରିକ ଅଧିକାରଗୁଡିକ ସଂପୃକ୍ତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମିଳିବା କଥା, ସେଗୁଡିକ ଯେପରି ଲୋକମାନେ ହାସଲ କରିପାରିବେ ତାହାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ହେଉଛି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର । କେନ୍ଦ୍ରସରକାର ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜ୍ୟସରକାରମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀକୁ ସଂଯୋଜନା କରିବେ ତଥା ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂପାଦିତ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ସଂବନ୍ଧରେ ଏକ ବାର୍ଷିକ ବିବରଣୀ ସଂସଦରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବେ । ଧାରା-୧୬ ଅନୁଯାୟୀ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ୍, ଆଦେଶ ବା ପ୍ରଥାରେ ଯାହା ନିହିତ ଥାଉନା କାହିଁକି, ତାହା ଉପରେ ଏହି ଆଇନ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକର ଅତିକ୍ରମଣ ପ୍ରଭାବ ରହିବ । ଧାରା-୧୬ଏ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ଚଉଦବର୍ଷରୁ କମ୍ ବାଳୁତ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ଏକ ଅପରାଧ ଘଟିଥାଏ, ତେବେ ସେହି ବାଳୁତ ପ୍ରତି ଅପରାଧୀଙ୍କ ପରିବେକ୍ଷଣ ଆଇନ୍, ୧୯୫୮ ଲାଗୁ ହେବନାହିଁ । ଧାରା-୧୬ବି ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ରସରକାର ଏହି ଆଇନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରଣୟନ କରିବେ । ଧାରା-୧୭ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଆଇନ୍‌ର ଅନୁସୂଚୀରେ ସୂଚୀତ ହୋଇଥିବା ୨୧ଟି ପ୍ରଚଳିତ ଆଇନ୍‌ର ସେହିସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ ହେଉଛି, ଯେଉଁଗୁଡିକ ଏହି ଆଇନ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ସହିତ ଅସଂଗତ ।

ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ଓ ଅନୁସୂଚୀତ ଜନଜାତିସମୂହ (ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ନିବାରଣ) ଆଇନ୍ ୧୯୮୯

ମୋଟ ୨୩ ଧାରା ବିଶିଷ୍ଟ ଏହି ଆଇନ୍‌ର ପ୍ରାକ୍-କଥନରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ଓ ଅନୁସୂଚୀତ ଜନଜାତିର ଜଣେ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଜନିତ ଅପରାଧ ଘଟିବାକୁ ବାରଣ କରିବା ପାଇଁ, ଏତାଦୃଶ ଅପରାଧଗୁଡିକର ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତାଗୁଡିକର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ, ଏତାଦୃଶ ଅପରାଧଗୁଡିକର ଶୀକାର ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସହାୟତା ଓ ଥଇଥାନ ଯୋଗାଇଦେବା ପାଇଁ ତଥା ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ବିଷୟସମୂହରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକୁ ସ୍ଥାନିତ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ୪ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଛି, ଯଥା ୧- ପ୍ରାରମ୍ଭିକ, ୨- ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ଅପରାଧମାନ, ୩- ବହିଷ୍କାର ଆଦେଶ, ୪- ସ୍ବତନ୍ତ୍ର କୋର୍ଟସମୂହ, ୫- ବିବିଧ ।

ଧାରା-୩(୧) ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ନହୋଇ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଆରଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ଅପରାଧ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ-

- ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅଖାଦ୍ୟ ବା ବର୍ଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଖାଇବା ବା ପିଇବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି ;
- ତାଙ୍କୁ ଆହତ, ଅପମାନିତ ବା ବିରକ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଘର ବା ଆଖପାଖରେ ଆବର୍ଜନା, ଶବ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବର୍ଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଫୋପାଡନ୍ତି ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ମାନବିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ବିବସ୍ତ୍ର କରନ୍ତି ବା ଉଲଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ବା ଶରୀର ବା ମୁହଁରେ ଚୂନକଳା ବୋଳି ଚଲାଇଚଲାଇ ନିଅନ୍ତି ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ସମୁଚିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଠାରୁ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ଜମିକୁ କେହି ଦଖଲ, ଚାଷ ବା ହସ୍ତାନ୍ତର କରନ୍ତି ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାୟରେ ତାଙ୍କର ଜମି ବା ଘରବାଡିରୁ ବେଦଖଲ କରନ୍ତି ବା ସେ ଯେଉଁ ଜମି, ଘରବାଡି ବା ଜଳସ୍ରୋତ ଉପରେ ଅଧିକାର ଉପଭୋଗ କରିଆସୁଛନ୍ତି, ତହିଁରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରନ୍ତି ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଭିକ ମାଗିବା ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବେଠି ଖଟଣି ଖଟିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଣସି ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଭୋଟ ଦେବା ବା ନଦେବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମିଥ୍ୟା, ବିଦ୍ୱେଷାତ୍ମକ ବା ବିରକ୍ତିକର କେଶ୍ ବା ଫୌଜଦାରୀ ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଇନ୍‌ଗତ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ରଜୁ କରନ୍ତି ;
- ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ବା ବିରକ୍ତ କରିବାର ଅଭିସନ୍ଧି ରଖି ସଂପୃକ୍ତ ସରକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମିଥ୍ୟା ବା ବାଜେ ସୂଚନା ଦିଅନ୍ତି ;
- ଅପମାନ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କୁ ସୁଦୃଶ୍ୟ ହେଉଥିବା ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଘାତ କରନ୍ତି ବା ଧମକ ଦିଅନ୍ତି;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ମହିଳାଙ୍କ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ବା ବଳପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି ;
- ନିଜେ କ୍ଷମତାପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥିତିରେ ରହି ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ମହିଳାଙ୍କୁ ଯୌନ ଶୋଷଣ କରନ୍ତି ;
- ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ଲୋକେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା କୌଣସି ଏକ ଜଳସ୍ରୋତକୁ ଏପରି ପ୍ରଦୂଷଣ କରନ୍ତି ଯାହା ଫଳରେ ତାହା ଆଉ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କୌଣସି ଏକ ସର୍ବସାଧାରଣ ଆବାସସ୍ଥଳୀକୁ ପ୍ରବେଶ ବା ଉପଯୋଗ କରିବାର ଅଧିକାରରୁ ବଞ୍ଚିତ କରନ୍ତି ;
- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଗୃହ, ଗ୍ରାମ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବାସସ୍ଥଳୀରୁ ନିକାଲି ଦିଅନ୍ତି ।

ଉପରୋକ୍ତ କୌଣସି ଏକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଛ ମାସରୁ ସର୍ବାଧିକ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଜେଲ୍ ସହିତ ଜୋରିମାନାର ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରାଯିବ ।

ଧାରା ୩(୨)ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ନହୋଇ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଅପରାଧ ଘଟାନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ଅପରାଧର ପ୍ରକାରଭେଦ ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ-

- ଜାଣିଶୁଣି ଏଭଳି ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେ ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ହେଲାଭଳି ଦୋଷୀସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାକୁ ପଡେ, ତେବେ ସଂପୃକ୍ତ ମିଥ୍ୟାସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନକାରୀଙ୍କୁ ଆଜୀବନ ଜେଲ୍ ସହିତ ଜୋରିମାନାରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯିବ ; ଏବଂ ଯଦି ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତି ଏଭଳି ମିଥ୍ୟାସାକ୍ଷ୍ୟ କାରଣରୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରନ୍ତି, ତେବେ ସଂପୃକ୍ତ ମିଥ୍ୟାସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନକାରୀଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ ;

- ଜାଣିଶୁଣି ଏଭଳି ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେ ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ନହୋଇ ଏଭଳି ଏକ ଅପରାଧରେ ଦୋଷୀସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାକୁ ପଡେ, ଯାହାପାଇଁ ଅନ୍ୟୁନ ସାତବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି, ତେବେ ସଂପୃକ୍ତ ମିଥ୍ୟାସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନକାରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟୁନ ଛ ମାସରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାତବର୍ଷ ବା ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଜେଲ୍ ସହିତ ଜୋରିମାନାର ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରାଯାଇପାରେ ;

- ନିଆଁ ବା କୌଣସି ବିସ୍ଫୋରକ ସାମଗ୍ରୀ ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂପତ୍ତିକୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରନ୍ତି, ତେବେ ଏହି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଅନ୍ୟୁନ ଛ ମାସରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାତବର୍ଷ ବା ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଜେଲ୍ ସହିତ ଜୋରିମାନାର ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରାଯାଇପାରେ ;

- ନିଆଁ ବା କୌଣସି ବିସ୍ଫୋରକ ସାମଗ୍ରୀ ଦ୍ୱାରା ଏଭଳି ଏକ ଗୃହ ବା ସ୍ଥାନକୁ ଧ୍ୱଂସ କରନ୍ତି, ଯାହାକି ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପାସନାସ୍ଥଳ, ବାସସ୍ଥଳ ବା ସମ୍ପତ୍ତିଭଣ୍ଡାର ଭାବେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବ, ତେବେ ଏହି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଆଜୀବନ ଜେଲ୍ ସହିତ ଜୋରିମାନାର ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରାଯିବ ;

- ଜଣେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଶରୀର ବା ସମ୍ପତ୍ତିର ଉଲ୍ଲଂଘନ କଲାଭଳି ଏଭଳି ଏକ ଅପରାଧ କରନ୍ତି ଯାହାପାଇଁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡସଂହିତାରେ ସାତବର୍ଷ ବା ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅବଧି ପାଇଁ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ, ତେବେ ସେପରି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଆଜୀବନ ଜେଲ୍ ସହିତ ଜୋରିମାନାର ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରାଯିବ ;

- ଦଣ୍ଡବିଧାନରୁ ଖସି ଯିବା ପାଇଁ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ଘଟିତ ସଂପୃକ୍ତ ଏକ ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରମାଣ ଧ୍ୱଂସ କରନ୍ତି ଅଥବା ଜାଣିଶୁଣି ସେହି ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମିଥ୍ୟା ସୂଚନା ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ଏଥିପାଇଁ ଯଥାବିଧି ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରାଯିବ ; କିମ୍ବା

- ଯେଉଁସ୍ଥଳେ ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଆଇନ୍‌ର ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ବର୍ଣ୍ଣୀତ କୌଣସି ଅପରାଧ ଘଟାନ୍ତି, ତେବେ ସେଥିପାଇଁ ଅନ୍ୟୁନ ଏକବର୍ଷର ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ ଏବଂ ତାହା ପୁଣି ଅପରାଧର ପ୍ରକାରଭେଦ ଅନୁଯାୟୀ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିପାରେ ।

ଧାରା-୪ ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁସ୍ଥଳେ ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ବା ଜନଜାତିର ସଭ୍ୟ ହୋଇନଥିବେ ଅଥଚ ସେ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଅବହେଳା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଛ ମାସରୁ ସର୍ବାଧିକ ଏକବର୍ଷ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ ।

ଧାରା-୫ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ବା ତହିଁର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଥର ପାଇଁ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ ଘଟାନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକବର୍ଷ ବା ଅପରାଧର ପ୍ରକାରଭେଦରେ ତତୋଧିକ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ମିଳିବ ।

ଧାରା-୬ ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡବିଧି ସଂହିତାର ଅଧ୍ୟାୟ-୩ର ଦଫା ୩୪, ଅଧ୍ୟାୟ-୪, ଅଧ୍ୟାୟ-୫, ଅଧ୍ୟାୟ-୫ଏ, ଦଫା ୧୪୯ ଏବଂ ଅଧ୍ୟାୟ-୨୩ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଏହି ଆଇନ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ରହିବ ।

ଧାରା-୭ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର କୌଣସି ଅପରାଧ ଘଟାଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯଥାବିଧି ଦଣ୍ଡଘୋଷଣା ସହିତ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଅସ୍ଥାବର ବା ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବାଜ୍ୟାପ୍ତ ହେଲାବୋଲି ଘୋଷଣା କରିପାରନ୍ତି । ଏହାଛଡା ସଂପୃକ୍ତ ଅପରାଧର ବିଚାର ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସଂପତ୍ତିକୁ ସରକାର ନିଜ ଦଖଲକୁ ନେବା ପାଇଁ ଏବଂ କେଶ୍ ଫଇସଲା ପରେ ଜୋରିମାନାର ପରିମାଣକୁ ଉକ୍ତ ସଂପତ୍ତିରୁ ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ସେହି ପରିମାଣର ସଂପତ୍ତିକୁ ସରକାର ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରିପାରନ୍ତି ବୋଲି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତ ଆଦେଶ ଦେଇପାରିବେ ।

ଧାରା-୮ ଅନୁଯାୟୀ, ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ସଂପୃକ୍ତ ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରରୋଚକ ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯିବ, ଏବଂ ଯଦି ଦଳେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜମିଜମା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାରଣରୁ ଗୋଟିଏ ଅପରାଧ କରିଥାନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ସେମାନଙ୍କର ମିଳିତ ଅଭିସନ୍ଧିରୁ ସଂଗଠିତ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତ ଧରିନେବେ ।

ଧାରା-୯ ଅନୁଯାୟୀ, ଏହି ଆଇନ୍‌ରେ ସୂଚୀତ ହୋଇଥିବା ଅପରାଧଗୁଡିକୁ ରୋକିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କଲେ ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲା ପାଇଁ ବା ଜିଲ୍ଲାର କୌଣସି ଅଂଶ ପାଇଁ ଜଣେ ଲେଖାଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଫିସର୍ ନିଯୁକ୍ତ କରିପାରନ୍ତି, ଯେ କି ଫୌଜଦାରି ସଂହିତାରେ ଗୋଟିଏ ପୋଲିସ୍ ଅଫିସର୍ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷମତାବଳୀ, ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଗିରଫ, ଅନୁସନ୍ଧାନ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତ ସମ୍ମୁଖରେ ଅଭିଯୋଜନର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ପୋଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ଓ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀ ଉକ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ସହାୟତା କରିବେ ।

ଧାରା-୧୦ ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ବା ପୋଲିସ୍ ରିପୋର୍ଟ ଭିତ୍ତିରେ ଯଦି ଆଶଙ୍କା କରନ୍ତି ଯେ ଅନୁସୂଚୀତ ଅଞ୍ଚଳରେ କୌଣସି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅପରାଧ ଘଟାଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସର୍ବାଧିକ ଦୁଇବର୍ଷ ପାଇଁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରୁ ବାହାରି ଯିବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏତାଦୃଶ ଆଦେଶ ଜାରି ହେବାର ୩୦ଦିନ ଭିତରେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ତାଙ୍କର କେହି ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ଆଦେଶର ପୁନର୍ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରତିବେଦନ କରିପାରିବେ ତଥା ଅଦାଲତ ସେହି ପ୍ରତିବେଦନ ଭିତ୍ତିରେ ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିପାରନ୍ତି ।

ଧାରା-୧୧ ଅନୁଯାୟୀ, ଯଦି ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ ନକରନ୍ତି ବା ଆଦେଶରେ ସୂଚୀତ ସମୟସୀମା ଭିତରେ ସଂପୃକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ମନମୁଖୀ ଭାବେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି, ତେବେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ଦ୍ୱାରା ଗିରଫ କରାଇ ହାଜତରେ ଆବଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଅଦାଲତ ଆଦେଶ ଦେଇପାରନ୍ତି ଏବଂ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଆଦେଶର ଯଥୋଚିତ ପାଳନ ପାଇଁ ଏକ ବଣ୍ଡ୍ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ କରାଇପାରନ୍ତି ।

ଧାରା-୧୨ ଅନୁଯାୟୀ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବହିଷ୍କାର ଆଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଥିବ, ପୋଲିସ୍ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ଓ ଶରୀରର ମାପ ନେବା ପାଇଁ ଅଦାଲତ ଆଦେଶ ଦେଇପାରିଥାନ୍ତି । ଯଦି ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଥି ପାଇଁ ପ୍ରତିରୋଧ କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କର ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ଓ ଶରୀର ମାପ ନେବା ପାଇଁ ସଂପୃକ୍ତ ପୋଲିସ୍ ଅଫସର୍ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଆଇନ୍‌ସଂଗତ ଉପାୟ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ ତଥା ତାଙ୍କର ଏତାଦୃଶ ପ୍ରତିରୋଧକୁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡସଂହିତାର ଦଫା ୧୮୬ ଅଧୀନରେ ଏକ ଅପରାଧ ରୂପେ ବିବେଚନା କରାଯିବ ।

ଧାରା-୧୩ ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ହୋଇଥିବା ବହିଷ୍କାର ଆଦେଶର ଉଲ୍ଲଂଘନ ଘଟାଇବେ, ତାଙ୍କୁ ସର୍ବାଧିକ ଏକବର୍ଷ ଜେଲ୍ ସହିତ ଜୋରିମାନାରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯିବ ।

ଧାରା-୧୪ ଓ ୧୫ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ହାଇକୋର୍ଟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସହମତି କ୍ରମେ ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସେସନ୍ କୋର୍ଟକୁ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନସ୍ଥ କେଶ୍‌ଗୁଡିକର ବିଚାର ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତ ରୂପେ ବିଜ୍ଞାପିତ କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଦାଲତ ପାଇଁ ଜଣେ ପବ୍ଲିକ୍ ପ୍ରସିକ୍ୟୁଟର୍ ନିଯୁକ୍ତ କରିପାରନ୍ତି ଅଥବା ଅନ୍ୟୁନ ୭ବର୍ଷ ଓକିଲାତିର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିବା ଜଣେ ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ୍‌ଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପବ୍ଲିକ୍ ପ୍ରସିକ୍ୟୁଟର୍ ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇପାରନ୍ତି ।

ଧାରା-୧୬ ଅନୁଯାୟୀ ନାଗରିକ ଅଧିକାରସମୂହ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ୍ ୧୯୫୫ର ଧାରା-୧୦ରେ ଥିବା ସମୂହ ଜୋରିମାନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏହି ଆଇନ୍ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁ ହୋଇପାରିବ ।

ଧାରା-୧୭ ଅନୁଯାୟୀ ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ବା ସବ୍-ଡିଭିଜନାଲ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ବା ଡେପୁଟି ସୁପରିନ୍‌ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍ ପାହ୍ୟାରୁ କମ୍ ହୋଇନଥିବା ଜଣେ ଅଫିସର୍ ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ଗତିବିଧିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ପରେ ସେମାନେ ଆଶଙ୍କା କରନ୍ତି ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ସେମାନେ ଅପରାଧ ଘଟାଇପାରନ୍ତି, ତେବେ ସେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏକ ଉପଦ୍ରୁତ ଅଞ୍ଚଳ ଭାବେ ଘୋଷଣା କରିବା ସହିତ ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ବଜାୟ ରଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିଷେଧାତ୍ମକ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଇପାରନ୍ତି । ଏହାଛଡା ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତିର ଲୋକମାନେ ଯେପରି ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ମନେ କରିବେ, ସେ ଦିଗରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପସମୂହକୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସ୍କିମ୍ ପ୍ରଣୟନ କରିବେ ।

ଧାରା-୧୮ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଫୌଜଦାରି କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା ୧୯୭୩ର ଦଫା ୪୩୮ରେ ଥିବା ଆଗତୁରା ଜାମିନ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନସ୍ଥ ଏକ ଅପରାଧର ଅଭିଯୋଗରେ ଗିରଫ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଲାଗୁ ହେବନାହିଁ ।

ଧାରା-୧୯ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଯଦି ୧୮ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ବୟସର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅପରାଧ ଘଟାଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ଫୌଜଦାରି କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଦଫା ୩୬୦ ବା ଅପରାଧୀଙ୍କ ପରିବେକ୍ଷଣ ଆଇନ୍, ୧୯୫୮ରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଯଥା କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅଧୀନରେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଜାମିନ୍ ଦେବା ବା ଖଲାସ କରିବା ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଲାଗୁ ହେବନାହିଁ ।

ଧାରା-୨୦ ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଧିବିଧାନରେ ଯାହାକିଛି ଥାଉନା କାହିଁକି, ଏହି ଆଇନ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯିବ ।

ଧାରା-୨୧ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ଅଧୀନରେ ରହି ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ଆଇନ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଇପାରନ୍ତି- (୧) ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ଶୀକାର ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟ ମିଳିବା ସ୍ୱାର୍ଥରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଇନ୍ ସହାୟତା ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇବା; (୨) ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ବିଚାର ସମୟରେ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ତାଙ୍କର ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଯାତାୟତ ଓ ରହଣି ବ୍ୟୟବହନ; (୩) ନିର୍ଯ୍ୟାତିତମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଓ ସାମାଜିକ ଥଇଥାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା; (୪) ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନସ୍ଥ କେଶ୍‌ଗୁଡିକରେ ଅଭିଯୋଜନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ; (୫) ସରକାରଙ୍କୁ ଏହିସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ ସହାୟତା କରିବା ପାଇଁ ଯଥୋଚିତ ସ୍ତରରେ କମିଟିମାନ ସ୍ଥାପନା କରିବା ; (୬) ଏହି ଆଇନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାକୁ ସମୟାନ୍ତରର ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ; ଓ (୭) ଯେଉଁସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତିର ଲୋକେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗିବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି, ସେସବୁକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ନିରାପତ୍ତା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ଗ୍ରହଣ । ଏହାଛଡା, ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟସରକାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟଗୁଡିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଆଯାଉଥିବା ପଦକ୍ଷେପସମୂହକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଆବଶ୍ୟକ ମତେ ସଂଯାଜନା କରିବେ ଏବଂ ପ୍ରତିବର୍ଷ ସଂସଦର ପ୍ରତି ଗୃହରେ ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟସରକାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ପଦକ୍ଷେପସମୂହ ଉପରେ ଏକ ବିବରଣୀ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବେ ।

ଧାରା-୨୨ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, କେନ୍ଦ୍ର ବା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବା ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାରୀ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ସଦ୍‌ବିଶ୍ୱାସରେ ନେଉଥିବା କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଅଦାଲତରେ ମୋକଦ୍ଦମା ରଜୁ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଧାରା-୨୩ରେ ଏହି ଆଇନ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକୁ କାର୍ଯ୍ୟରୂପ ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉପଯୁକ୍ତ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରଣୟନ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଛି ।